

Nr 63.

Af herr **Starbäck**, *i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående lönereglering för den civila personalen vid rikets allmänna kartverk.*

Kungl. Maj:ts på grund af löneregleringskommitténs betänkande nr XXX aflåtna proposition angående reglering af löneförhållandena för den civila personalen vid rikets allmänna kartverk ger mig anledning till följande framställning.

Löneregleringskommittén har på sid. 151 i sitt ofvannämnda betänkande hemställt, att såsom förutsättning för godkännande af den blifvande nya aflöningsstaten måtte uppställas, att, för så vidt tjänstgöringen är förlagd till verkets lokaler i Stockholm, ordinarie tjänsteinnehafvare skola, i den mån undantag ej anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes, manliga ritare och gravörer minst 7 timmar och öfriga tjänsteinnehafvare minst 6 timmar hvarje söckendag, dock att arbetstiden för kvinnlig befattningshafvare icke må i något fall utsträckas med mera än en timme.

Då emellertid ritares och gravörers arbete hör till de mest ansträngande af kartverkets byråarbeten — hvilket förhållande uppenbart framgår af löneregleringskommitténs sakkunnige ledamots i annat sammanhang afgifna reservation, hvaraf utdrag här i afskrift bifogas (bil. 1) — synes det mig, som om löneregleringskommitténs berörda förslag i fråga om arbetstiden för nyssnämnda tjänstemän icke vore tillräckligt väl motiveradt.

Löneregleringskommittén motiverar nämligen sitt förslag angående olika arbetstid dels därmed att arbetenas behöriga bedrifvande fordrar det, dels att arbetstiden för motsvarande personal vid en del privata anstalter för kartors reproduktion är 8 timmar per dag samt dels att för geodet- och kartografpersonalen arbetstiden under fältarbeten är minst 8 timmar per .

dag, hvarigenom dessa grupper medelarbetstid för hela året torde utgöra ungefär 7 timmar.

Emot hvad kommittén sålunda yttrat får jag värdsamt göra den erinran att då, såsom vitsordadt är, de manliga ritarnes och gravörernas byråarbeten höra till de mest ansträngande och kräfvande inom kartverket, det synes mindre lämpligt att tilldela just dessa en längre arbetstid än den, som åligger de med mindre ömtåliga byråarbeten sysselsatta tjänstemännen.

Hvad beträffar »motsvarande personal vid privata anstalter», förefaller det egendomligt, att just i detta fall privata affärer skola tjäna till jämförelse, i all synnerhet som det torde vara tvifvelaktigt, om det verkligen finnes »motsvarande» personal vid någon privat anstalt vare sig i afseende å arbetets beskaffenhet eller erforderlig kompetens hos personalen.

Hvad åter angår geodet- och kartografpersonalens arbetstid af 8 timmar under fältarbeten, torde det vara tydligt, att det är både lättare och mera hälsosamt att under sommaren i 8 timmar ströfva omkring i skog och mark än att under 7 timmar förrätta rit- och gravyrarbete i en kvaf tjänstelokal. Säkert tvekar ingen i valet, i all synnerhet om friluftslifvet i fråga — såsom här är fallet — medför en särskild ersättning af minst 8 kr per dag.

På anförda skäl och då hela kartverkets personal för närvarande har en *ordinarie* arbetstid af 5 timmar per dag, torde det alltså få anses mindre lämpligt att höja denna arbetstid i högre grad för en kategori af tjänstemännen än för öfriga inom samma verk.

I anslutning till lönerogleringskommitténs underdåniga betänkande föreslår Kungl. Maj:t vidare i de å sid. 162—165 i propositionen afgifna särskilda villkoren för åtnjutande af de i aflöningsstaten upptagna löneförmånerna bland annat, att geodet, kartograf, manlig ritare och gravör, äfvensom vaktmästare för åtnjutande af ålderstillägg borde få räkna sig till godo den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen på grund af förordnande, *ritare eller gravör dock ej hvad angår tiden före det han fyllt 22 år.*

Tillämpandet af denna undantagsbestämmelse om det 22:a året som begynnelseår för ritare och gravörer skulle emellertid komma att verka obilligt. Så skulle af tvenne ritare — som båda anställdes den 1 januari 1907 — den ena, som är född år 1884, komma i åtnjutande af exempelvis 2:a lönetillägget redan år 1917, under det att den andre, som är född år 1888, skulle få inträda i motsvarande löneklass först år 1921.

Såväl kommissionen för de allmänna kartarbetena som chefen för rikets allmänna kartverk ha också emot denna bestämmelse uttalat betänkligheter, den senare under framhållande, att ett sådant beräkningssätt, tillämpadt på den nuvarande personalen, skulle medföra konsekvenser, dem han i betraktande af deras olika skicklighet och användbarhet i sitt yrke ej skulle anse vara med rätt och billighet öfverensstämmande.

Chefen för kartverket har vidare i skrifvelse den 22 december 1911 till Kungl. Maj:t inkommit med beräkning rörande kartverkets anslagsbehof för år 1913. I detta förslag till stat — hvaraf utdrag härmed i afskrift bifogas (bil. 2) — har kartverkschefen vid beräknande af förslagsanslaget till ålderstillägg utgått från den förutsättningen, att det uppställda villkoret om fyllda 22 år *icke* skulle komma att tillämpas på redan nu anställda ritare och gravörer. Genom specifik uträkning af de enligt denna förutsättning erforderliga beloppen har han därvid å denna anslagstitel kommit till en slutsumma af 28,580 kronor, hvilken summa också Kungl. Maj:t för detta ändamål af Riksdagen äskar. Ett borttagande ur de särskilda villkoren af den ifrågavarande åldersbestämmelsen för ritare och gravörer synes sålunda icke behöfva föranleda någon som helst ökning i den af Kungl. Maj:t föreslagna staten för år 1913, utan endast medföra den vinsten, att flera af de nuvarande innehafvarna af ofvannämnda befattningar skulle bli förskonade från en oförskylld inkomstminskning.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag härmed vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte såsom förutsättning för godkännande af ny lönestat för rikets allmänna kartverk fastställa, att arbetstiden för ritare och gravörer må blifva lika med den som bestämmes för geodeter och kartografer samt

att Riksdagen måtte besluta att, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till stat för rikets allmänna kartverk i öfrigt, från de i samband härmed föreslagna särskilda bestämmelserna utesluta orden: »ritare eller gravör dock ej hvad angår tiden före det han fyllt 22 år».

Stockholm den 26 januari 1912.

Karl Starbäck.

Bil. I.

Utdrag ur löneregeringskommitténs sakkunniga ledamots öfverstelöjtnant m. m. H. Byströms reservation angående pensionsålder för civila personalen vid rikets allmänna kartverk.

Hvad beträffar ritare och gravör torde det för den, som är fullt inne i heliogravyrarbetena och känner den ytterliga skärpa och minutiösa noggrannhet, som erfordras för dessa arbetens mönstergilla utförande, stå fullt klart, att den handens stadighet och ögats skärpa, som erfordras för att härvid fylla måttet, i de allra flesta fall icke står att påräkna hos en sextioåring.

Om än, såsom fallet för närvarande är, en öfver 65 år gammal gravör anlitas af kartverket för att förstärka de ordinarie arbetskrafterna och utför sitt arbete på ett tillfredsställande sätt, så torde denna omständighet dock böra anses som ett undantagsfall.

Ett dylikt undantagsfall kan emellertid i afseende å heliogravyrritare med säkerhet sägas aldrig komma att inträffa. Ty om än vid arbetet med stickeln å kopparplåt någon tolerans i afseende å kvaliteten af arbetet kan tålas, blir detta i fråga om ritningen med den mjuka fina textpennan icke möjligt.

För att den galvaniska fällningen af en kartplåt skall utfalla gynnsamt erfordras nämligen bland annat, att den till grund för densamma liggande originalritningen, sedd genom skarpt förstoringsglas, icke företer några mera framträdande ojämnheter i kanterna af de ofta endast $\frac{1}{100}$ millimeter breda strecken. Utvisar heliogravyrritningen vid undersökning med förstoringsglas ett suddiga, grå eller dubbla linjer i stället för rena, svarta och klara, är den icke godkännbar, eller ock blir, om den användes, heliogravyrplåten grof och måste, för att blifva brukbar, underkastas en i högsta grad tidsödande och dyrbar retusch.

På grund af mångårig erfarenhet anser jag mig sålunda kunna med bestämdhet säga, att i fråga om heliogravyrritning det icke kan ifrågakomma, att kartverket kan hafva användning för en ritare, som icke uppfyller de högst ställda fordringar på stadighet i hand och skärpa i ögat.

Till de arbeten, för hvilkas utförande han är anställd, är han absolut oanvändbar, om handen darrar eller ögat mist en del af sin skärpa. Och detta torde i de flesta fall inträffa om icke förr så när han kommit in på 60-åren. Han *måste* då lämna rum för yngre krafter.

De vid kartverket för närvarande anställda ritarna och gravörerna känna nogsamt, enligt hvad som framgår af deras underdåniga framställning den 27 mars 1909, detta förhållande, hvarför de ock påyrka en pensionsålder af 60 år.

Hvad slutligen beträffar kartografernas pensionsålder, så finnas ju icke så starka skäl, som i afseende å de öfriga två kategorierna, att anföra mot en pensionsålder af 65 år. Kartografernas fältarbete, som hufvudsakligast är förlagdt till de odlade bygderna, är under alla förhållanden icke så slitsamt som geodeternas, ej heller deras byråarbete af så ömtålig beskaffenhet som ritares och gravörers.

Rätt utdraget betyga:

K. Svennberg.

I. Fehrnström.

Bil. II.

Utdrag ur förslag till stat för rikets allmänna kartverk för år 1913.

I. Bestämt anslag.

II. Förslagsanslag.

Till ålderstillägg 27.600 kronor.

Summan har tillkommit i enlighet med nedanstående tabell.

	Lön	Tjänstgöringspengar	Kronor	Kronor	Summa Kronor
1) <i>Den geodetiska afdelningen</i>					
— — — — —	1.400	600	2.000		
— — — — —	1.400	600	2.000	4.000	
2) <i>Den topografiska afdelningen</i>					
Gravören C. F. Söderberg 4 à 400	1.200	400	1.600		
Ritaren J. O. Berg d:o	1.200	400	1.600		
— — A. Hedlund..... d:o	1.200	400	1.600		
— — L. Wistedt 2 à 400	600	200	800		
Gravören F. Hedlund 1 à 400	300	100	400		
— — G. Johnsson d:o	300	100	400		
Ritaren O. Warrenby d:o	300	100	400		
— — G. Berglund d:o	300	100	400		
— — G. Liljekvist d:o	300	100	400		
— — W. Bergström d:o	300	100	400	8.000	
3) <i>Afdelningen för ekonomiska storkartarbeten</i>				15.600	27.600
Härtill kommer på öfvergångsstat...					980
					28.580